

IV107 Bioinformatika I

Přednáška 4

Katedra informačních technologií
Masarykova Univerzita Brno

Jaro 2015

Před týdnem

Existují techniky pro manipulaci, modifikaci, kopírování a detekci DNA, RNA a proteinů.

- ▶ rekombinace a klonování DNA
- ▶ PCR
- ▶ hybridizace DNA a RNA
- ▶ měření aktivity proteinů
- ▶ DNA čipy, microarray, proteinové čipy
- ▶ zjišťování sekvence

Outline

Anotace sekvence a genů

Anotace genomu

Identifikace genů

Homologie a podobnost

Bioinformatické databázy

Sekvence DNA

```
>P12345 Yeast chromosome1  
GATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAG  
ATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGA  
TTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGAT  
TACAGATTAGAGATTACAGATTACAGATTACAGATT  
ACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTA  
CAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTAC  
AGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACA  
GATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAG  
ATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGA  
TTACAGATTACAGATTACAGATTACAGATTACAGAT
```


Anotovaná sekvence DNA

>P12345 Gen1 - protein alkoholdehydrogenáza

TATA TATAAA
CGATTGACGATGACGAT

start ATG

exon1 TACAGATTACAGATTACAGATTAAGATGT

intron1 CAGATTACAGATTACAGATTACACAGATTCA

exon2 AGATTACAGATTACAGATTACAGA

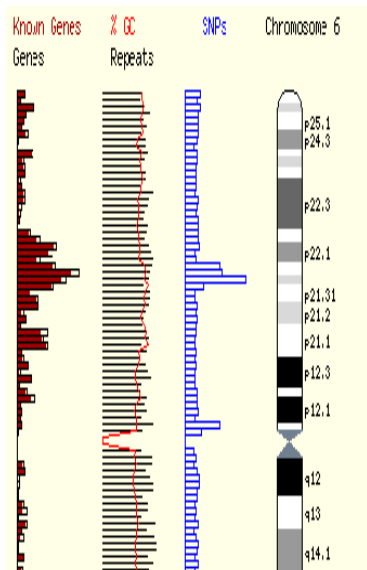
stop TAA

>P12346 Protein1

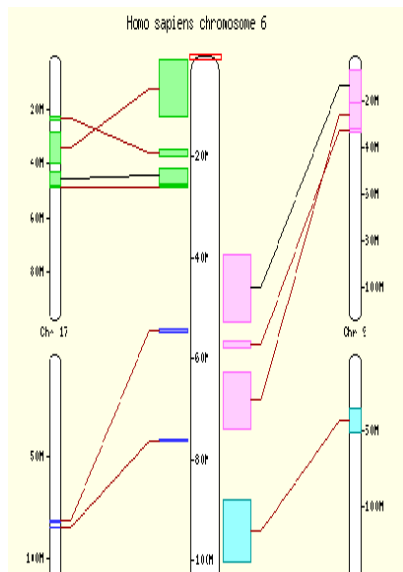
MASAQSFYLLDHNQNQNFDDHLAVDIVMILSHERFMN

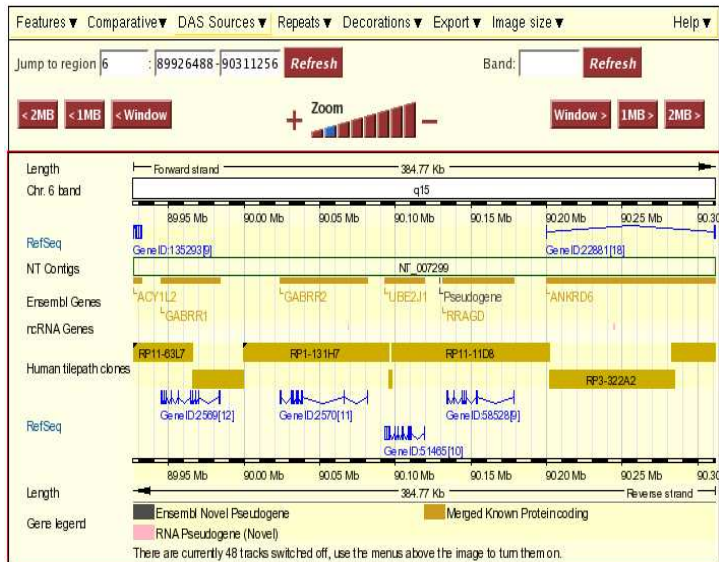
Anotace genomu

Anotace genomu

Anotace genomu <http://www.ensembl.org/>

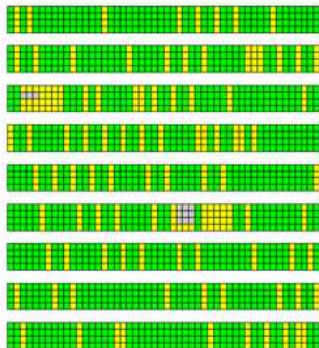
Způsoby identifikace genů in silico

- ▶ Experimentální metody (cDNA, EST)
- ▶ Komparativní metody
  - ▶ Selekční tlak
  - ▶ Druh zachovaných mutací
- ▶ Strukturní metody (GeneMark, GeneScan, GeneID)
- ▶ Detekce charakteristických signálů

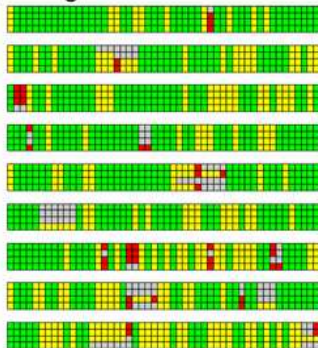

Identifikace genů podle charakteru mutací

Gene

Intergenic

Conserved Mutation Gap Frameshift

Využití známé struktury genů

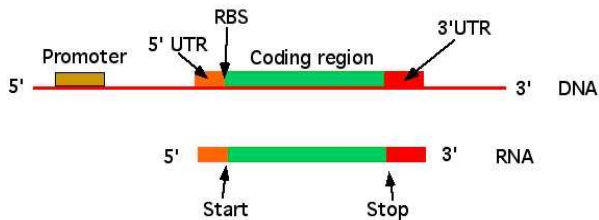
- ▶ intergenová DNA
- ▶ geny
  - ▶ kódující protein
    - ▶ statistika sekvence
    - ▶ ORF
    - ▶ exon/intron (u eukaryotů)
    - ▶ promotor
  - ▶ RNA geny (rRNA, tRNA, jiné)

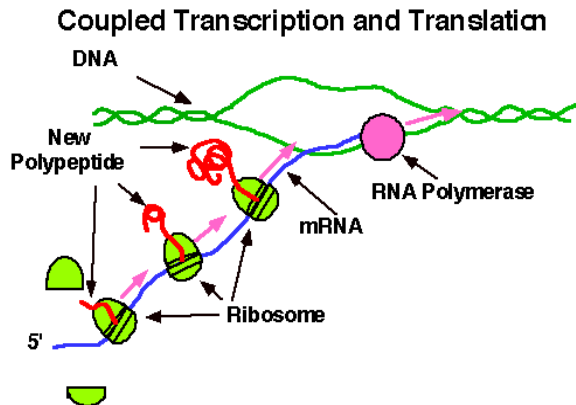
U prokaryotů 95-100% spolehlivost, u složitějších eukaryotů 90% na úrovni bazí, 70% na úrovni exonů/intronů

- ▶ existence intronů
- ▶ větší genomy
- ▶ nízká hustota genů (<30%; 3% u Homo sapiens)
- ▶ alternativní splicing (zhruba u poloviny genů)
- ▶ velké množství repetitivních sekvenčí
- ▶ občasný překryv genů

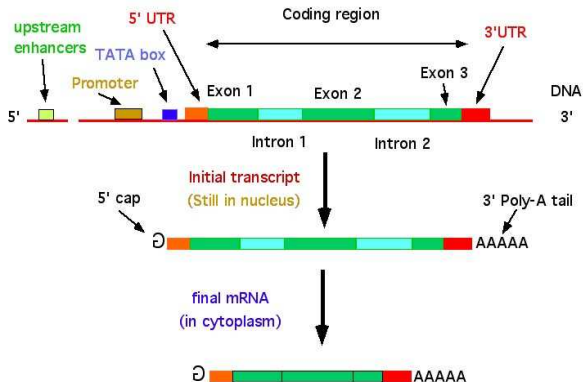
Struktura genu (prokaryotická)

Vztah transkripce a translace u prokaryotů

Struktura genu (eukaryotická)

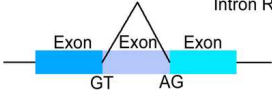
Typické sekvence v eukaryotických genech

- ▶ Enhancer
- ▶ Promotor
  - ▶ vazební místo transkripčního faktoru (aktivátor, represor)
  - ▶ TATA-box
- ▶ 5'-UTR
  - ▶ Začátek transkripce
- ▶ Kódující oblast
  - ▶ Začátek translace (často ATG)
  - ▶ exony
  - ▶ introny
    - ▶ donor (ag/GTaatg)
    - ▶ akceptor (cAG/gt)
    - ▶ lariat (CU[AG]A[CU])
  - ▶ terminátor translace (stop kodon = UAG—UAA—UGA)
- ▶ 3'-UTR
  - ▶ polyadenylační signál (AATAAA)
  - ▶ terminátor transkripce

Sestřih mRNA

Intron Retention (IR)

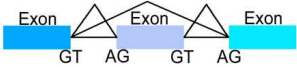
Form 1

Form 2

Cassette Exon (CE)

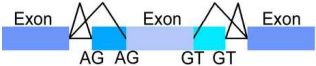
Form 1

Form 2

Multiple Splice Sites (MS)

Form 1

Form 2

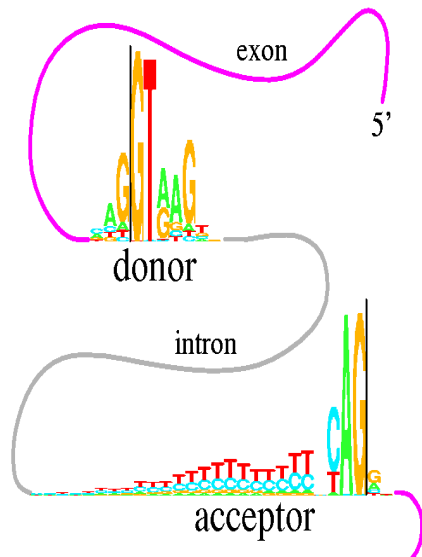
Form 3

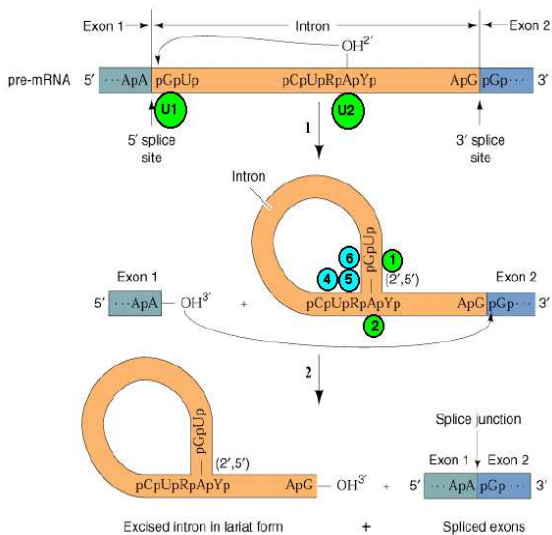
Form 4

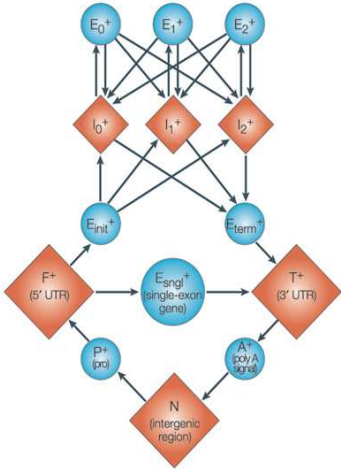
Sekvenční logo intronu

detaily sestřihu

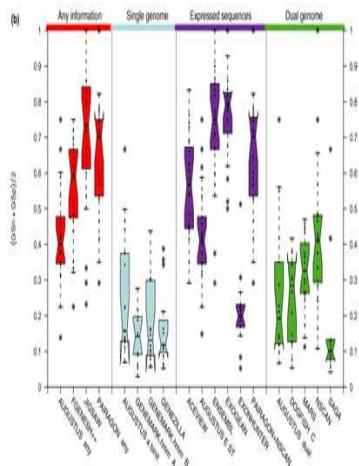
Identifikace genů podle struktury

Reverse strand: mirror reflection of above

Úspěšnost identifikace genů

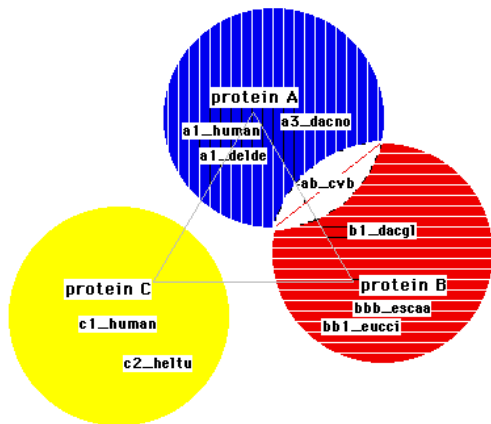
Guigo et al, Genome Biology (2006)

Příbuzné geny mají podobnou funkci i sekvenci

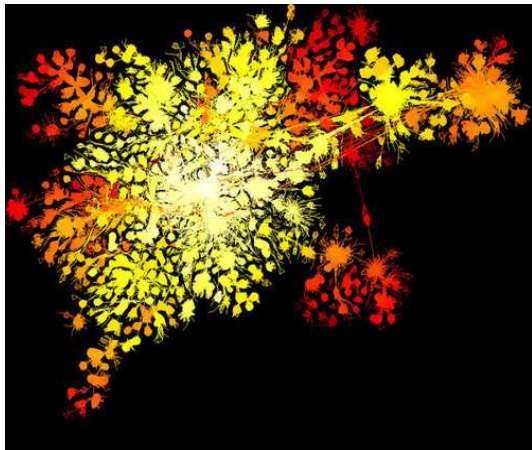
Rost studoval proteiny s různou sekvenční podobností. Zjistil, že když je víc než 30% aminokyselin identických, proteiny mají velmi podobnou strukturu.

Rost - prostor podobnosti

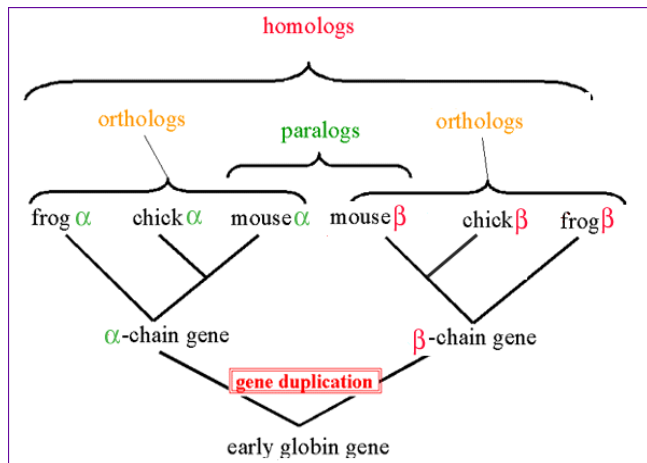
Síť proteinů podle sekvenční podobnosti

Proteiny přepojené podle sekvenční podobnosti. Každý z 30727 vrcholů reprezentuje protein, každá z 1,206,654 hran podobnost. Seed Magazine, Červenec 2006

homologie

Příbuznost a podobnost sekvencí

- ▶ Homologie
buď je nebo není
- ▶ Podobnost
lze kvantifikovat a stupňovat

Od určitého stupně podobnosti je homologii velmi pravděpodobná. U proteinových sekvencí od cca. 30% identity.

Podobnost sekvencí

- ▶ bez zarovnání (přiložení)
  - ▶ např obsah n-gramů
- ▶ se zarovnáním (přiložením)
  - ▶ stejná délka, pozice si odpovídají
  - ▶ libovolná délka, pozice přiřazujeme

Rozdíl mezi lokálním a globálním porovnáváním

(A) local

PI3-kinase DRHNSNIMVKDDGQLFHI DFG

cAMP PK DLKPENLLIDQQGYIQVT DFG

(B) global

```
PI3-kinase  HQLGNLR--LEECRI---MSSAKRPLWLNWENPDIMSELFQNNEIFKNGDDLRRQDMLT
cAMP PK      GNAAAAKKGXEQESVKEFLAKAKEDFLKKWENPAQNTAHLDQFERIKTLGTGSFGRVML-
```

```
PI3-kinase  LQIIRIME--NIWQNGLDLRMLPYGCLSIGDCVGLIEVVRNSHTIMQ-IQCKGGLK GAL
cAMP PK      ---VKHMETGNHYAMKILDKQKVVK-----LKQIEHTLNEKRILQAVNFPFLVKLEF
```

```
PI3-kinase  QFNSHT-LHQWLKDKNGEIIDAA--IDLFRSCAGYCVATFILGIGDRHNSNIMVKD-D
cAMP PK      SFKDNSNLYVMMEYVPGGEMFSLRRITGRFSEPHARFYAAQIVLTFEYLHSLDLIYRDLK
```

```
PI3-kinase  GQLFHI DFGHFLDHKKKFGYKRERVP----FVLTQDFL---IVISKAQECTKTREFE
cAMP PK      PENLLIDQQGYI--QVTD FGF AKA-RVKGRTWXLCGTPEYLAPEIILSKGYNKAVDWWALG
```

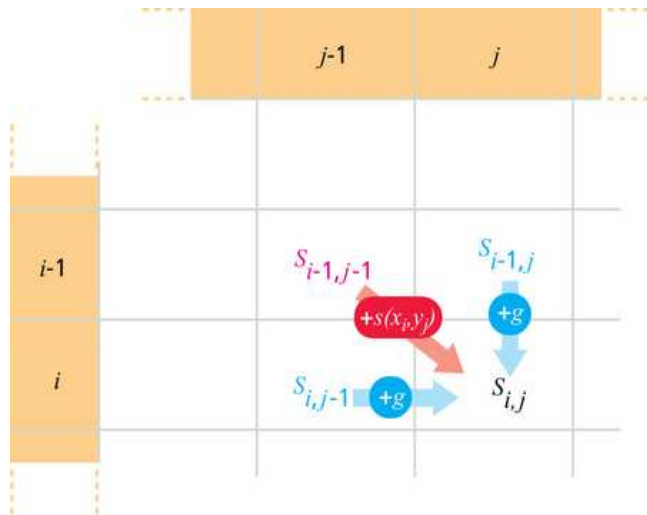

Tabulka pro algoritmus dynamického programování

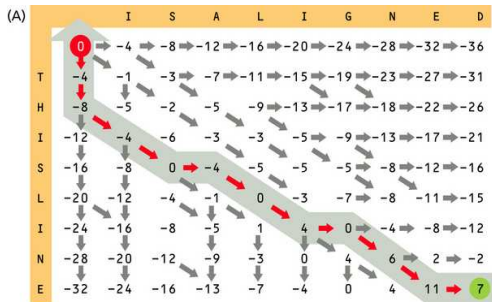
	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5	y_6	y_7	y_8	y_9	
	I	S	A	L	I	G	N	E	D	
	0	-8	-16	-24	-32	-40	-48	-56	-64	-72
x_1	T	-8								
x_2	H	-16								
x_3	I	-24								
x_4	S	-32								
x_5	L	-40								
x_6	I	-48								
x_7	N	-56								
x_8	E	-64								

Annotations: $S_{0,j}$ points to the top row of values. $S_{i,0}$ points to the left column of values. Downward arrows connect the top row to the first column, and an upward arrow connects the first column to the bottom row.

Tabulka pro algoritmus dynamického programování

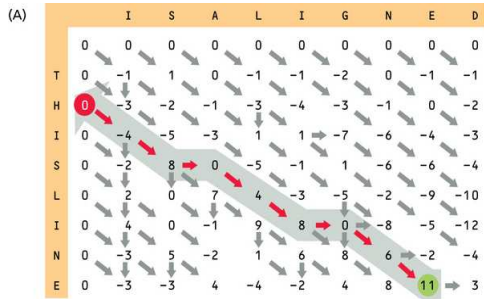
Tabulka pro algoritmus dynamického programování

(B) THIS-LI-NE-
 --ISALIGNED

Tabulka pro algoritmus dynamického programování

(B) THIS-LI-NE-
--ISALIGNED

Tabulka pro algoritmus dynamického programování

(A)

	I	S	A	L	I	G	N	E	D
T	0	0	0	0	0	0	0	0	0
H	0	0	1	0	0	0	0	0	0
I	0	0	0	0	2	4	0	0	0
S	0	0	0	0	0	0	4	1	0
L	0	2	0	0	0	2	0	1	0
I	0	4	0	0	2	0	0	0	0
N	0	0	5	1	0	0	0	0	1
E	0	0	1	4	0	0	0	0	2

(B) I N
I S

Bioinformatické databáze

Outline

Příloha

For Further Reading

X

